کوردستان نێت
KURDISTAN NET
ڕۆژنامەیەکی ئەلەکترۆنی ڕۆژانەی گشتی سەربەخۆی کوردیە
www.kurdistannet.org
28-4-2007 22:38 بەکاتی ناوەندی ئەوروپا

سەربەخۆیی کوردستان لەنێو پەرتەوازەبوونی هەستە یەک نەبووە نەتەوایەتیەکاندا ... هەورامان علی تۆفیق

هەستە نەتەوایەتیەکانی کورد بەدرێژایی مێژوو لەکۆیی یەك چوارچێوەدا خۆیان کۆنەکردۆتەوە و

هەمیشە هەوڵ و کۆششەکانی ئەو کەسایەتیانەی کەهەردەم بەتەنگ زیندووکردنەوەی هەستی نەتەوایەتین و هەمیشە کۆمەڵگایان بەئاگاهێناوە لەو کاتانەی کە هەوڵی دوژمنان لەوەدابووە ئەم هەستە کەم بکەنەوەو و لەباری بەرن، کەواتە نەك تەنها دوژمنە سەرەکیەکانی کورد و ئەوانەی کەکوردیان تێدا بەشکراوە ئەم شێوەهەوڵانەیان داوە بگرە دوستەکانیشیان کە خاوەن ستراتیجیەت و کاری هاوبەش و بەرژەوەندی ئایندەییەکان پێکەوە دەیان بەستنەوە. گرفت لەوەدایە ئێمەی کورد تابەئەمڕۆش دەگات خۆمان لەو چوارچێوەیەدا کۆنەکردۆتەوە کە دڵ خۆشکەربێت و هیوایی ئایندەیی گەشی نەتەوەیی پێوەدیاربێت.. لەگەڕانەوەیەکی گشتی بۆ لاپەڕەکانی مێژوو و هەندێ لەو مەسەلە گرنگانەی کە کاریگەریان لەسەر گرفتی سیاسی و نەتەوەیی کوردەوە هەیە..

وەك خاڵی یەکەم و گرفتی هەنوکەیشمان ئەوەیە هەستی نەتەوایەتی لەو چوارچێوە بەرنامەداڕێژراوە نەتەوەیەدا نیە کە هیواو خواستی نەتەوەیی کورد بەدی بێنێ و هەموو فکرو بۆچوون و پیرۆزی و تەنها بۆچوونە پارتایەتیەکان و پەیڕەوی بەرنامەدەرەکیەکان و دواکەوتنیان بەوهیوایەی لەو ڕێگایەوە خواستەنەتەوەییەکان بەدی بێنن و دواتریش ئەو فکرو بۆچوونانەش بەهەڵە بەکارهێنانیان و دژایەتی پێکردنیان لەگەڵ یەك تردا.. ئەمانە شێوە سیاسەتێکی کەسایەتی کوردبوون و ئەمڕۆش لەگۆڕەپانی سیاسی دا کاری پێ دەکرێت و دەرەنجامەکانیشی لەو دەرەنجامانەی پێشوو باشترنابن لەگەڵ هەندێ گۆڕانکاری و لەیەك نەچوونی بارودۆخەکان بەڵام ناوەڕۆك و مەبەستەکان هەمان شێوەن و گۆڕانیان بەسەردانەهاتووە.

شەڕە ناخۆییەکانی کورد و ناتەبابوون و لەیەك نەگەیشتن و قبوڵ نەکردنی ڕای یەکتر و گیرفان و دەسەڵات جیایی، بەشێوەیەك هێندەی کورد بەخۆیی زیانی بەکێشەکەی گەیاندووە و هێندەی قوربانیەکانی نێوخۆیی ئەوەندە لەگەڵ دوژمنەکانی قوربانی نەداوە ڕەنگ بەژمارە زیانی قوربانیەکان لەگەڵ دژمنان زیاتربن بەڵام کاریگەری زیانە ناخۆییەکان لە دواخستنی دۆزەکەی زیاترو چەند بەرابەرە و یەکێك بووە لەوهۆکارانەی کە هەمیشە کورد بەلاوازیەوە بەدەم گرفتەکانی خۆیەوە چووە و داوایی مافەکانی خۆیی کردوە. بێ گومان کورد پێویستی بەوە هەیە کە مافی دەبێ بستێنرێ نەك وەربگیرێ و دواتریش ئەو مافانە بەبڕوایی من لەلای ئەو وولاتانەنین کە ئێستا کوردیان تێدا دابەش کراوە ڕاستە ئەوانیش بەشێکی سەرەکین لەو زەوتکردنە بەڵام ئەوانەی کە پێویستە کورد داوایی مافەکانی خۆیی بکاتەوە ئەوانەن کە ڕۆژگارێك ئەم نەتەوەیەیان بەبێ ویژدانانە دابەش کردووە و بیریان لەوە نەکردۆتەوە ئەمانیش وەك تورك و عەرەب و فارس و نەتەوەکانی دی لەناوچەکەدا خاوەنی مافەکانی خۆیانن و دەبێ حسابیان بۆبکرێت..

لاوازی کوردمان باس کرد.. بێ گومان نەتەوەیی کورد بەیەکێك لەو نەتەوە ئازاو بەجەرگانە دەناسرێت بەڵام نەزانین و سووەرنەگرتن لەو ئازایەتیە بۆ بەدیهێنانی مافەکانی خۆیی ئەگەر ئاورێك لەشۆڕشەکانی (ئەوڕەحمان پاشا 1804 و بڵباسان 1818 و بەدرخان بەگ 1843 بۆ 1846 و یەزدان شێر 1853 بۆ 1855 و شێخ عبدلای نەهری 1880) تا دەگاتە شۆڕشە نوێخوازیەکانی ئەم سەردەمانەمان کە

ئەو نووسینانەی لە کوردستان نێت دا بڵاودەکرێنەوە، بیروبۆچوونی خاوەنەکانیانە، کوردستان نێت لێی بەرپرسیار نییە.

دەکاتە 100 ساڵی ڕابردوو، بۆچوونەکان خۆیان لەفکری دەوڵەت و نەتەوەدا خۆیان وون کردوە و خواستەکان هەمیشە بچوك کراونەتەوە و بەشێوەیەك كاریان بۆکراوە و بەشێوەیەك دوژمنەکان ڕەفتاریان کردووە و خۆیان بەخاوەن ماف زانیوە هێندە کورد ئەو هەقەی بەخۆنەداوە، کەواتە کۆنەکردنەوەیی هەستی نەتەوایەتی و بیروڕاکان لەو خاڵەدا گرفتێکی تری کەسایەتی سیاسی کوردیە، لەهەمان کات دا هەست و سۆزی هاوبەش بۆ بۆچوونە نەتەوایەتیەکان و نەبوونی ئەو فەرهەنگ و شارستانیەتە یەك گرتوویی کە بتوانێ لەو خاڵەدا کۆمان بکاتەوە.
ڕۆژگارێك بەشان و باڵی ڕوسیا دا کورد هەڵی دەدا وەك چۆن فریشتەیەك لەئاسمانەوە خودا بۆکوردی ناردبێ هەموو خواستەکان لەبرواپەخۆبوون و پشت بەستن بەخودی کەسایەتی کورد و سیاسەتی سەربەخۆ کە هەمیشە وولاتێکی وەك ڕوسیا سیاسەتێکی ڕون و ئاشکرایی بەرامبەر بەکورد نەبووە ئەگەر لەسەرتایی شەڕی جیهانی یەکەمەوە بگرە تابەکۆتایی هاتنی شەڕی سارد و ئەمڕۆش یان وولاتانی تری ڕۆژئاوا و سەرمایەداری، ئەمە خاڵێکی گرنگە، بەهەمان شێوە وولاتانی تر کە وولاتە داگیرکەرەکان ناسرابوون و لەماوەی شەڕی جیهانی یەکەم و دووەم دا مەرگەسات و ماڵ وێرانیان بۆ کورد و کوردستان هێناو ئەو نەتەوەیان لەسەر نەخشە سڕیەوە و ئەمڕۆ کەسایەتی سیاسی کورد دەستی لەدەستیان ناوەتەوە و بەوپەڕی بڕواوە شانازی بەدۆستایەتیانەوە دەکات.
سەیری پەیمان سیڤەر 1920 بکەین کە سەربەخۆیی بۆ ئەو ناوچانەی کە زۆربەی دانیشتوانیان کوردن بەخشی (بەشی سێهەم و بەندی 62 و 64) بەڵام پەیمانی لۆزان 1923 پەشیمانیان نواند و ئەوەبوو هێڵی برۆکسل وبەرنامەو پلانانەی ئینگلیزو تورکیا لەیەك خاڵی هاوبەشدا یەکیان گرتەوە کە لەناوبردنی نەتەوەیی کورد و توانەوەی بوو..
کورد و تەنانەت شاسماعیلی سەفەوەیەکانیش ئەو هەقەی کوردی بەڕەوانە دەبینی و دژایەتی ئەم نەتەوەیی کرد و ئەمڕۆ بەبڕوایەك بیر لەدۆستایەتی و بەرژەوەندیە هاوبەشەکان دەکەینەوە، کە فکرو بۆچوونە نەتەوەییە عەرەبیەکان بەچ ناو ناتۆرێکەوە بن جیاوازیان نیە و دوژمنی کوردن لەم خاڵەدا یەك ناگرینەوە، ڕەنگە کورد ئەمڕۆ نەتوانێت خۆیی لەدونیا یاخی بکات چونکە دونیا بەپێ مێژوو لەگەڵ خواستە نەتەوەیەکانی دا نەبووە بەڵام دەکرێ لێرەو لەوێ ئەو هەڵوێستانەی کە پێویستن و لەکاتی خۆیاندان وەربگیرێن، لەوانەش ئەو هەڵوێستانەی سەرۆکی هەرێم بە کۆکردنەوەی هەستی نەتەوایەتی کورد بوون بەهەموو جیاوازی بۆچوونەکانەوە بوونەمایەی دلخۆشی کەسایەتی کورد کە هێشتا ئەو هەستە بوونی ماوە و لەدەست نەدراوە، چونکە ڕۆژانە و بەپێی ئەوگۆڕانکاریانەی لەناو چەکەو عێراق دا لەئاراردان ئەوە نیشان دەدەن کە ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست بەرەو گۆڕانکاری دی دەچێت و پێویستەکورد بۆ هەرگۆڕانکاریەك ئامادە باش بێت ئەوەش تەنها لایەنی سەربازی و ئیداری و سیاسی و ئابووری ناگرێتەوە بێ گومان لەهەموویان گرنگ تر یەك گرتنەوەی هەستە نەتەوایەتیەکان و یەك ڕیزی بۆچونەکان و کۆکردنەوەیان لەیەك خاڵی هاوبەشدا کە ئەویش بەرژەوەندیە نەتەوەیەکانن.
کاتێك باس لەسەربەخۆیی کوردستان دەکرێت و لێرەو لەوێ بۆچون و لێدوانی جۆراو جۆر بەرزدەبنەوە ئەگەر دژبن یان لەگەڵ، بەڵام ئەوەی گرنگە ئەوەیە چۆن ئەو هەستە لەنێوان ڕاستی دەوڵەتێکی سەربەخۆیی کوردی و هەستی نەتەوایەتی دا کۆدەکەینەوە، چونکە خۆدان بەدەستەوە بۆ درروست بوونی دەوڵەتێك بەبێ ئەوەی هەستی نەتەوایەتی پتەو بێت ئەوە دەبێتە مەرگەسات و دەبێتە دەوڵەتی لەدایك بوویی مردوو.. ئەگەر تورکیا لەلایەك هێرش و مەترسیەکانی بەشێوەیەکی ئاشکراتر لەو وولاتانەی دی بەدیاردەخات مانایی ئەوە نیە ئەوانی دی بێ دەنگن و بێ ئاگان بێگومان بەهەمان شێوەو بگرە زیاتر نیگەرانن بەڵام گرفتەکانی خۆیان لەوە زیاترن کە گرفتی دی بۆخۆیان دروست بکەن
ئەو نووسینانەی لە کوردستان نێت دا بڵاودەکرێنەوە، بیروبۆچوونی خاوەنەکانیانە، کوردستان نێت لێی بەرپرسیار نییە.

و ئەوەش کە تورکیا دەری دەبڕێت لەو ڕوانگەیەوە دێت کە دۆستێکی ستراتیجی گرنگی ئەمریکایە لەناوچەکەدا و هاوکارو دۆستێکی تری گرنگی ئیسرائیلە و لەم ناوچەیەدا وولاتێکی تری وەك تورکیایان بۆدروست نابێتەوە، کەواتە لەڕوانگەی ئەم هێزەوەیە بەو شێوەیە هێرشەکانی دەکاتە سەرکورد.. لەهەمان کاتیشدا لە دەرگای تیرۆر و پارێزگاری کردن لەخۆیەوە هەنگاو دەنێ، کەدەبێ ئەو هەنگاوانە پێچەوانە بکرێنەوە واتە کوردیش مافی خۆیەتی و پێویستە ئەومافە بەدەست بێن و ئەو زوڵم زۆرەی سەری کەم بێتەوە. بەگۆڕینی تێڕوانینەکان بەرامبەر بە خەباتی سیاسی کوردستانی باکور خستنیە نێو گۆڕەپانی چالاکیە سیاسیە دیبلۆماتیەکان و لەسەر ئاستی نێودەوڵەتیش تا تێکڕایی تێڕوانینەکان گۆڕانیان بەسەردابێت و هاوکێشە بگۆڕدرێن ئەویش بەهاوکاری هاوبەش.

کۆکردنەوەی هەستەنەتەوایەتیەکان و لەڕۆژگارێکی وەك ئەمڕۆدا لەهەموو ڕۆژگارەکانی دی گرنگ ترو کاریگەری خۆیی هەیە چونکە هەوڵەکان هەمیشە لەوەدان کە ئەم هەستە لەناوبەرن و بەخۆشمان هاوکاری ئەو هەوڵانە دەدەین بەبێ ئەوەی هەستی پێ بکەین..

هاوکێشە سیاسیەکان و ئەو ستراتیجیەتە سەرەکیانەی ئەمڕۆ لەناوچەکەدا تەواوکەری هەمان ستراتیجیەت و پلانە لەمێژینەکانن کاریان لەسەردەکرێت و هەمووشیان لەسەر حسابی نەتەوەیی کوردن و کوردیش دەبێ ئەوە بزانێ کە ووتە و بەڵێن و دۆستایەتی و دەست هێنان بەسەری کوردا لەخزمەتی کوردنین، هەموو ئەمانە بۆ هێورکردنەوەی کوردن و ئاڵۆز نەبوونی بارودۆخەکانن تا پلانەکان وەك خۆیان بەئەنجام بگەن و دواتر خواستەکانی کوردیش بەچەند دەستکەوتێکی کاتی و کەم کۆتاییان پێدێت. ئێمەی کورد دڵمان بەوەخۆش دەبێت کە بەرپرسێك ناوی کورد بەرێت یان واپێشان بدات کەدۆستی کوردە یان سیاسەتی کارکردنی ئایندە لەبەرژەوەندی کورد دایە وەك چۆن لەو ماوەی پێشودا هیلاری کلنتۆن پێشنیاری ئەوەی کرد کە بەگەڕانەوەی هێزەکانی ئەمریکا هەندێك لەوانە لەکوردستان جێگیربکرێن یان دواتر کلنتۆنی سەرۆکی پێشووی ئەمریکا ئەوەی دوپات کردووە و تەئکیدی کردەوە کە ئەوان دژی هەر هێرشێکی تورکیان بۆ کوردستانی عێراق و ئەوەشی ووت کە سەرەڕای ئەوەی تورکیا دۆستێکی ستراتیجی باشی ئەمریکاو دۆستێکی باشی ئیسرائیلیشە لەناوچەکەدا، ئەم ووتانەی ئەوە دەگەیەنێن کە ئەو دۆستایەتیە بەردەوامە و ئەو وولاتە لەستراتیجەتێکدا یەکیان دەگرێتەوە بۆیە لەدەستی نادەن، بەڵام ئەمڕۆ و بۆ سیاسەتێکی هەنووکەیی و کاتی دەبێ ئەو هەنگاوانە بگۆڕن لەبەر ئەوەی ناوچەکە ئەوەی پێویستە ئەمانە ڕاستین و دەبێ کورد خۆیی لێیان گێل نەکات و دەرکیان پێبکات و ئەو ڕۆژگارەی لەبەرچاو بێت کە ڕای گشتی و وولاتانی دوونیا پشتیان لێکردبوو ئەویش لەبەر ئەوەی بەرژەوەندیەکان یەکیان نەدەگرتەوە..

لەم ڕوانگەیەوە داوادەکرێ کورد بەرژەوەندیە تاکەکسیەکان، بەرژەوەندیە حزبیەکان و بیرەتەسەکان ئەو ماوەیەنادەن ئەو هاوکێشانە بەدیاربکەون و هەستیان پێبکرێت. نمونەش لەگۆڕەپانی سیاسی ئەمڕۆی عێراقی دا و ئەو گرفت و کێشە سیاسیەی کە هەیە زۆر بەڕاشکاوی ئەو بابەتانەی سەرەوەمان بۆ بەدیاردەخەن و دەبینین چۆن ئەو عەرەبانەی کە سیاسەت و ئامانجەکانیان لەگەڵ ئەمڕۆی سیاسەتی عێراق ناگونجێت بەبێ سڵ کردنەوە بەرەنگاربونەتەوە و هەندێك لەوانەش بەخۆیان لەنێو دەسەڵات و پرۆسەی سیاسی دان بەڵام دەنگی ناڕەزایی و زمانی هەڕەشەو تەنانەت شەڕکردن و پەنابردنە بەرچەکیش بەدوورناخەنەوە، ئەمانە هەموو لەپێناو هەڵوێستێك یان بیروڕایەك کە لەو ڕوانگەیەوە هەست دەکرێت مافەکانیان خوراوە یان داواکاریەکانیان بەدەست نەهاتوون، لێرەدا کورد نەك لەعێراق بەڵکو ئەو وولاتانەی کە کوردیان تێدا دابەشکراوە تادەگاتە وولاتانی تری ناوچەکە هەموو دەستیان لە زوڵم و زۆر شەڕی جینۆسایدو کۆمەڵکوژی و لەناوبردنی نەتەوایەتی کورد هەیە و

ئەو نووسینانەی لە کوردستان نێت دا بڵاودەکرێنەوە، بیروبۆچوونی خاوەنەکانیانە، کوردستان نێت لێی بەرپرسیار نییە.

پێویسته هەڵوێستمان بەرامبەریان هەبێت، بەڵام بەداخەوە ئەوەی دیبینین بەپێچەوانەی دروشم و ووتاره سیاسیەکانن و ئەوەش دەبێتە زیاتر پەرتەوازەبوونی هەستە نەوایەتیەکان و لاوازبوونی دەرەنجام هەمووان پێکەوە باجی ئەو هەلانەدەدەین..

ئەو نووسینانەی لە کوردستان نێت دا بڵاودەکرێنەوە، بیروبۆچوونی خاوەنەکانیانە، کوردستان نێت لێی بەرپرسیار نییە.